

УДК 336.71.073.3

В. В. Коваленко

Одеський національний економічний університет

МАКРОЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА БАНКІВСЬКОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯДУ

Розглянуто основні підходи до макроекономічного регулювання і нагляду. Визначено основні передумови та принципи макроекономічного регулювання та нагляду. Розглянуто показники макроекономічного регулювання банків.

Ключові слова: комерційний банк, макроекономічне регулювання, банківський нагляд, фінансова стійкість.

Рассмотрены основные подходы к макроэкономическому регулированию и надзору. Определены основные предпосылки и принципы макроэкономического регулирования и надзора. Рассмотрены показатели макроэкономического регулирования банков.

Ключевые слова: коммерческий банк, макроэкономическое регулирование, банковский надзор, финансовая устойчивость.

In the article the basic going is considered near the macroeconomic adjusting and supervision. Basic pre-conditions and principles of the macroeconomic adjusting and supervision are certain the indexes of the macroeconomic adjusting of banks are Considered.

Keywords: commercial bank, macroeconomic adjusting, bank supervision, financial firmness.

Формування стратегії реформування української економіки, забезпечення стабільного економічного розвитку є на сьогодні в Україні першочерговим завданням. Його вирішення неможливе без динамічного розвитку банківської системи, яка виступає однією із головних структур ринкової економіки. Банківська система займає важливе місце у структурі руху капіталів, однак, одночасно вона несе у собі підвищений соціально-економічний ризик. Тому, своєчасне і ефективне регулювання та нагляд за діяльністю банків є одним із актуальних питань реалізації стратегії забезпечення стійкого розвитку банківської системи.

Питанням дослідження організаційної системи банківського регулювання і нагляду, а також пошуку ефективних методів та механізмів забезпечення стійкості банківської системи присвячено значну кількість наукових праць, зокрема фундаментальні дослідження провідних зарубіжних вчених Я. Міркіна, С. Моїсєєва, Дж. Сінкі, В. Усоскіна, М. Ямпольського та ін. Належне місце в розробці цієї проблематики займають праці відомих українських економістів, до яких належать О. Васюренко, А. Гальчинський, О. Дзюблюк, В. Міщенко, А. Мороз, О. Петрик, К. Раєвський, М. Савлук, А. Яценюк та ряд інших.

Однак більшість наукових праць зосереджена на проблемах регулювання та нагляду за фінансовим сектором, а питанням упровадження макроекономічного регулювання та його впливу на якість нагляду за банківською системою уваги приділяється недостатньо.

Метою написання статті є обґрунтування концепції макроекономічного регулювання та нагляду та визначення показників макроекономічного регулювання банків.

Національні банківські системи виступають об'єктом регулювання з боку державних органів влади і вважаються найбільш зарегульованими. На перших стадіях формування і функціонування банківських систем регулювання банківської діяльності мало суто правовий характер з метою створення правового поля

існування різних банківських структур. З визначенням ролі банківської системи в економіці регулювання набуває ознак системності за рахунок пошуку раціональних і ефективних форм втручання держави в банківську діяльність.

Як зазначає С. М. Лобизинська, банківська система – це особливий об’єкт, діяльність якого без регулюючого впливу держави набирає ознак хаотичності, не прогнозованості, призводить до фінансового краху. Саме тому державне регулювання банківських систем необхідно розглядати як цілісну систему взаємовідносин регулюючих органів та банківських структур, основними особливостями якої є специфічний спосіб взаємозв’язку та взаємодії її складових елементів [4]. Таким чином, державне регулювання відносин у банківській системі виступає ключовим компонентом загальнодержавної політики.

Слід зазначити, що будь-яка теорія управління серед параметрів її визначення виокремлює функцію регулювання. Так, на думку О. Кузьміна, регулювання здійснюють «...на всіх стадіях управління шляхом коригування планів, перебудови організаційної структури, впровадження нових методів впливу на об’єкт регулювання з метою усунення відхилень та недоліків у процесі управління» [12, с.10]. Тому, як зазначає О. М. Островська, регулювання – функція управління фінансами, яка є орієнтована на нормативність і має фіксувати будь-яке відхилення від норм. Безперервний зв’язок усіх ланок управління фінансами забезпечує фінансове регулювання [11, с. 13].

В. Міщенко та інші під регулюванням банківської діяльності розуміють насамперед створення відповідної правової бази. По-перше, це розробка та ухвалення законів, що регламентують діяльність банків. По-друге, ухвалення відповідними установами, уповноваженими державою, положень, що регламентують функціонування банків у вигляді нормативних актів, інструкцій, директив. Вони базуються на чинному законодавстві, конкретизують та роз’яснюють основні положення законів. Законодавчі та нормативні положення визначають такі межі поведінки банків, які сприяють надійному та ефективному функціонуванню банківської системи [1, с. 47-48].

О. Любунь та інші визначають банківське регулювання як систему заходів, за допомогою яких центральний банк забезпечує стабільне, безпечне функціонування банків та запобігає дестабілізуючим процесам у банківському секторі [9, с. 208-209].

Основну мету регулювання банківської діяльності викладено у Законі України «Про банки і банківську діяльність» – це правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків України та створення належного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення захисту інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника [13].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про Національний банк України» банківське регулювання – одна із функцій Національного банку України, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства [14]. Реалізація даної функції відбувається відповідно до статті 66 Закону України «Про банки і банківську діяльність» у формі адміністративного та індикативного регулювання [13].

Виходячи із вище наведеного визначення, система банківського нагляду є формою контролю за діяльністю банківських установ і входить до складу регу-

люючих функцій, а тому її не можна ототожнювати з категорією банківського регулювання, що зустрічається у наукових дослідженнях [2; 3]. Зазначений факт обґрунтовує і О.М. Островська – функція регулювання тісно пов'язана з функцією контролю, застосування якої дає змогу визначити правильність виконання фінансових управлінських рішень для досягнення запланованих результатів. Процес регулювання передбачає контроль за раціональністю здійснюваних фінансових управлінських рішень [11, с. 27]. У статті 55 Закону України «Про Національний банк України» визначено, що основною метою банківського регулювання і нагляду є безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів. Національний банк здійснює постійний нагляд за дотриманням банками, їх підрозділами, афілійованими та спорідненими особами банків на території України та за кордоном, банківськими об'єднаннями, представництвами та філіями іноземних банків в Україні, а також іншими юридичними та фізичними особами банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку і економічних нормативів [14].

В умовах глобалізації фінансових ринків при розгляді питань формування системи регулювання та нагляду на перше місце висувається встановлення основних параметрів макроекономічного регулювання банківської діяльності, що пов'язано із рухом капіталів, створенням транскордонних корпорацій, стандартизацією принципів банківського регулювання та нагляду.

Як зазначає В. Міщенко удосконалення роботи центрального банку щодо фінансової стійкості має бути спрямоване на досягнення двох пріоритетних цілей. Перша полягає у посиленні мікропруденційного нагляду та забезпеченні ефективної взаємодії з макропруденційним рівнем, а друга – в поглибленні співпраці між окремими країнами у сфері макропруденційного нагляду [5, с. 12].

Враховуючи взаємозалежність фінансової системи та монетарної політики, центральні банки зобов'язані забезпечувати фінансову стабільність. Їх важливу роль у відновленні фінансової стабільності підтвердила остання фінансова криза.

Відповідно до вітчизняного банківського законодавства макроекономічна складова має прояв через індикативні методи регулювання банківської діяльності. Так, відповідно до Закону України «Про Національний банк України» основними економічними засобами і методами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через: визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків; процентну політику; рефінансування комерційних банків; управління золотовалютними резервами; операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), у тому числі з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку; регулювання імпорту та експорту капіталу; емісію власних боргових зобов'язань та операції з ними [14]. Зазначене, також визначається і у науковій праці «Банківський нагляд» [2].

Отже, макроекономічна складова має прояв через систему державного регулювання банківської діяльності сутність якого полягає в тому, що механізм регулювання здійснюється перш за все в межах банківської системи та виражається у впливі центрального банку на комерційні банки. Метою державного регулювання банківської системи є підтримка стійкості національної банківської системи, запобігання банкрутства окремих банків, підтримка конкуренції в банківській сфері, задоволення потреб суспільства та клієнтів банків у отриманні якісних банківських послуг.

Таким чином, основний вплив держави як регулятора макроекономічних процесів на банківську систему здійснюється через центральний банк, який виступає головним органом державного регулювання макроекономічних процесів за допомогою грошово-кредитних методів. Проте для забезпечення стабільності роботи банків та збереження довіри до банківської системи необхідні не лише своєчасні та ефективні дії основного регулятора банківського сектора – центрального банку, але й виважена та скоординована діяльність різних гілок влади, в першу чергу виконавчої.

У більшості країн центральні банки безпосередньо займаються банківським наглядом і тому утворюють своєрідний природний зв'язок між мікро- та макроекономічними рівнями пруденційного нагляду.

За цих умов центральним банкам слід перейти від існуючого мікропруденційного нагляду до макропродунційного нагляду. Макропруденційний нагляд, концепція якого розроблена під егідою Банку міжнародних розрахунків (BIS) у 2000–2006 рр., повинен концентруватися на системній стабільності фінансового сектора, а не на запобіганні проблемам в окремих фінансових установах (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика макропруденційного та мікропруденційного нагляду*

Характеристика	Макропруденційний нагляд	Мікропруденційний нагляд
Місія	Зниження витрат, пов'язаних з фінансовою нестабільністю	Захист інтересів вкладників і кредиторів банків
Ціль	Підтримання фінансової стабільності в цілому	Запобігання проблеми окремих фінансових установ
Модель ризиків у фінансовому секторі	Зовнішні ризики	Внутрішні ризики

*Складено за матеріалами Банку міжнародних розрахунків, МВФ, Форуму фінансової стабільності.

Інколи центральний банк також відповідає за здійснення нагляду за небанківськими фінансовими установами. Загалом, існують декілька моделей ролі центрального банку – залежно від того, чи бере центральний банк участь у моніторингу платіжної системи, забезпеченні додаткової ліквідності фінансовим ринкам, здійсненні банківського регулювання та нагляду, управлінні страхуванням депозитів або врегулюванні кризи.

Відповідно до структурної побудови банківської системи доцільно розглянути моделі регулювання фінансових установ. У міжнародній практиці виділяють декілька моделей регулювання [7, с. 90-91; 6, с. 4-9; 8].

Секторна модель регулювання ґрунтується на чіткому розподілі завдань і функцій наглядових органів за діяльністю окремих секторів фінансового ринку: банківського, страхового, ринку цінних паперів та інших [7, с. 90; 6, с. 11]. Зазначена модель виступає базовою для усіх країн, оскільки окремі сектори фінансового ринку історично з'явилися відокремлено і мали різну законодавчу базу функціонування, методи та інструменти регулювання. Починаючи з 2003 року, велика кількість країн Європейського Союзу поступово відійшли від секторної моделі регулювання.

Модель перехресного нагляду або на основі завдань передбачає розподіл функцій нагляду на пруденційний нагляд за діяльністю фінансових посередників і на регулювання бізнесу у фінансовій системі. Зазначена модель є перехідною від секторної до єдиного нагляду.

Модель мегарегулятора передбачає концентрацію усіх функцій регулювання у єдиного органу.

На підставі основних характеристик щодо функціонування різних моделей регулювання (системна розбудова існуючих регуляторів, створення окремого мегарегулятора, створення мегарегулятора при Національному банку України, запровадження двох окремих органів регулювання і нагляду «*twin peaks*») можна дійти висновку, що для системи стратегічного управління фінансовою стійкістю банківською системою найбільш доцільне створення мегарегулятора при Національному банку України, але при цьому необхідно посилити незалежність органів регулювання і нагляду в частині підзвітності перед суспільством, а також демократично узаконеними державними інституціями.

Так, С.В. Науменкова, В.І. Міщенко визначають таку незалежність з трьох позицій:

– інституційну – відокремленість регулятора від впливу виконавчої та законодавчої гілок влади (гарантія керівництву органу від необґрунтованого звільнення; наявності в структурі органу комісії експертів; відкритості й прозорості схвалення рішень [6, с. 5; 8, с. 9];

– операційну – незалежність у сфері регулювання та нагляду, яка передбачає, що, з одного боку, органи регулювання користуються значною автономією, встановлюючи пруденційні правила та нормативи, а з іншого боку, важливим є надання органу нагляду особливого статусу з метою забезпечення ефективного та neprуденційного нагляду [6, с. 6; 8, с. 9];

– фінансову – роль виконавчої та законодавчої влади у визначенні бюджету регулятора та його використання. Якщо джерелом фінансування є державний бюджет, представляти і обговорювати бюджет органу нагляду повинен власне цей орган відповідно до об'єктивних критеріїв, пов'язаних із подіями та ситуацією на ринку. Деякі регулятори фінансуються за рахунок внесків галузі, що унеможливує політичне втручання [6, с. 7; 8, с. 10].

Дослідження регулюючого впливу на банківську систему свідчить про циклічність даного механізму і потребує розгляду питання методів, що використовують суб'єкти стратегічного управління фінансовою стійкістю банківської системи. Як зазначає Р. Бренд, методи банківського регулювання матеріалізуються через систему заходів, які умовно поділяють на превентивні (вимоги щодо розміру та структури капіталу банків, норми ліквідності, методи управління банківськими ризиками, обмеження на проведення банківської діяльності), які використовуються з метою уникнення можливих негативних наслідків за тієї чи іншої економічної ситуації, та протекційні (створення системи гарантування повернення вкладів, формування резервів на покриття ризиків під активні операції, рефінансування банківської системи), які вживаються для захисту від вже існуючої негативної ситуації в економічному розвитку [15].

О.П. Орлюк класифікує методи банківського регулювання як економічні – нормативні і коригуючі, які спрямовані на досягнення економічних цілей, і адміністративні – безспірне виконання заходів, які вживають регулюючі органи [10].

В Україні законодавче закріплення методів банківського регулювання викладене у статті 66 Закону України «Про Національний банк України», де зазначено, що державне регулювання діяльності банків здійснюється Національним банком України у таких формах:

1. Адміністративне регулювання: реєстрація банків і ліцензування їх діяльності; встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків; застосування

санкцій адміністративного чи фінансового характеру; нагляд за діяльністю банків; надання рекомендацій щодо діяльності банків.

2. Індикативне регулювання: встановлення обов'язкових економічних нормативів; визначення норм обов'язкових резервів для банків; встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій; визначення процентної політики; рефінансування банків; кореспондентських відносин; управління золотовалютними резервами, включаючи валютні інтервенції; операцій з цінними паперами на відкритому ринку; імпорту та експорту капіталу [14]. Вище викладене свідчить про те, що індикативні методи регулювання виступають методами грошово-кредитної політики Національного банку України, які викладені у статті 25 Закону України «Про Національний банк України» [14].

Індикативне регулювання передбачає використання комплексу змінних індикаторів банківської системи, що дають можливість центральному банку за допомогою інструментів (засобів та методів) грошово-кредитної політики здійснювати регулювання грошового обігу і кредитування економіки.

В цілому можна зробити висновок, що регулювання процесу функціонування банківської системи пов'язане в першу чергу з регламентацією руху грошових потоків, а тому самі методи регулювання направлені на виконання основних функцій банківською системою, і в першу чергу на підтримку стабільності національної грошової одиниці.

На наш погляд, при формуванні концепції макроекономічного регулювання та нагляду банківської діяльності доцільно використовувати наступні критерії класифікації регулювання:

– за сукупністю використовуваних методів:

- пряме (передбачає безпосереднє втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання; використовується для управління об'єктів загальнонаціонального значення). Розрізняють такі види прямого регулювання: за мірою охоплення: комплексне (об'єктом втручання є усі види діяльності суб'єктів господарювання); вибіркоче (держава впливає на окремі аспекти банківської діяльності на постійній або тимчасовій основі);
- непряме (регламентує поведінку суб'єктів ринку не прямо, а опосередковано, створюючи певне середовище, яке змушує банківські установи діяти у певному напрямку). Серед непрямого регулювання розрізняють такі види: системне (полягає у створенні комплексу макроекономічних передумов для функціонування банків та їхніх клієнтів – відповідна монетарна політика, сприятливі умови для різноманітної підприємницької діяльності); обмежувальне (передбачає встановлення обов'язкових нормативів для всіх банків, індивідуальних нормативів для окремих банків (їх груп), додаткові умови для виходу на певні сегмента ринку (ліцензійні вимоги) з метою обмеження ризиків в банківській діяльності, обсяги операцій певних видів); контрактне (угоди між державними органами та банківськими установами надають банкам додаткові можливості доступу до ресурсів центрального банку через механізм рефінансування, переобліку цінних паперів).

– залежно від тривалості: безперервне; періодичне.

До напрямів підвищення ефективності банківського нагляду можна віднести такі:

– запровадження інституту кураторства;

- здійснення куратором щоденного моніторингу банківської діяльності та виявлення ризикових тенденцій;
- моделювання можливих негативних ситуацій та сценаріїв їх вирішення;
- використання системи раннього реагування на фінансові проблеми на стадії їх зародження;
- використання стрес-тестування як важеля запобігання ризиків, притаманних банківській діяльності. Стрес-тестування повинно включати елементи кількісного та якісного аналізу;
- створення автоматизованої інформаційно-аналітичної системи для органів банківського нагляду;
- організація семінарів, конференцій, зокрема і на міжнародному рівні з метою обміну досвідом та підвищення кваліфікації працівників відділів банківського нагляду.

Актуальним питанням макроекономічного регулювання є її методичне забезпечення. У цьому процесі повинен використовуватися широкий спектр математичного інструментарію: моделі на основі класичних методів математичної статистики; сучасні методи математичного моделювання і статистики; динамічні моделі на основі системи рівнянь і часних похідних; моделі системного аналізу; дискретної математики, теорії ігор. Оскільки одним із завдань макроекономічного регулювання та нагляду за банківською діяльністю оцінка системних ризиків, необхідно також широко використовувати сучасні прийоми та інструменти ризик-менеджменту.

Дискусійним питанням методичного забезпечення макроекономічного регулювання залишається вибір оціночних показників (індикаторів). Зазначені показники характеризують стійкість банківської системи, перехід за межі якої оцінюється як прояв нестабільності, нестійкості.

Узагальнення та аналіз існуючих підходів до розробки індикаторів стійкості банківської системи дозволили структурувати їх наступним чином.

По-перше, це індикатори, які оцінюють виконання банківською системою основних функцій на макроекономічному рівні. У зазначену групу доцільно включати такі показники:

- динаміка розвитку банківської системи (капітал, активи, кредити, депозити), співвідношення з макроекономічними показниками (ВВП, доходи населення) розвитку країни;
- динаміка питомої ваги активів банківської системи у ВВП по відношенню до рівня монетизації економіки;
- індекси перерозподілу ресурсів між контрагентами, індекс перерозподілу ресурсів за термінами, трансформації ресурсів за термінами;
- стану розрахунків в економіці: структура дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств і організацій, коефіцієнт монетизації економіки, обсяг картотеки за банківськими рахунками клієнтів, які не сплачені через відсутність коштів на кореспондентських рахунках банків, обсяг неоплаченої картотеки на кореспондентських рахунках банків.

По-друге, це індикатори, за допомогою яких можна оцінити ефективність банківської системи (достатність капіталу, якість активів, доходність та прибутковість, ліквідність, чутливість до ризику). До зазначеної групи доцільно також віднести показник відношення великих ризиків до капіталу, чистого спреда, відношення чистої відкритої позиції за акціями до капіталу.

По-третє, це індикатори, які оцінюють здатність банківської системи проти-

стояти дії внутрішніх і зовнішніх чинників, а саме: рівень концентрації банків; залежність банківської системи від міжбанківських кредитів; питома вага кредитного портфеля в активах; мультиплікатор розширення депозитної бази; питома вага іноземного капіталу в банківській системі.

Розглянемо основні монетарні параметри банківської системи України (табл. 2).

Таблиця 2

Монетарні параметри банківської системи України в 2005-2010 рр.*

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Грошова маса МЗ, млрд. грн.	194,1	261,4	396,2	515,7	487,3	601,2
% до попереднього року	154	135	152	130	94	123
Монетарна база, млрд. грн.	82,8	97,2	141,9	186,7	195,0	221,8
% до попереднього року	154	118	146	132	104,4	113,7
Вимоги банків за кредитами, млрд. грн.	143,4	245,3	426,9	734,0	723,3	731,2
% до попереднього року	162	171	174	172	99	101
ВВП, % до попереднього року	102,6	107,1	107,9	102,3	85,4	104,2
Банківські кредити до ВВП, %	33,8	45,8	59,3	77,4	79,2	66,8
Індекс споживчих цін, %	109,9	111,6	101,5	125,2	115,9	109,4
Індекс споживчих цін промислової продукції, %	109,5	114,1	104,7	123,0	114,3	118,7

*Складено автором за матеріалами: Статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44579. – Офіційний сайт Національного банку України.

Як свідчать дані табл. 3.1 найбільш кризовий період для банківської системи виявився 2009 рік у якому спостерігається уповільнення темпів зростання грошової маси, монетарної бази, процесу кредитування валового внутрішнього продукту. Показник співвідношення банківських кредитів до валового внутрішнього продукту за аналізований період мають тенденцію до зростання, що в свою чергу свідчить про залежність економіки держави від кредитних ресурсів. При цьому зростання обсягів реального сектора економіки мають тенденцію до зменшення, що в свою чергу свідчить про ризик неповернення отриманих кредитів суб'єктами економічної діяльності.

У цілому слід відмітити, що в країнах з розвинутою економікою такі індикатори мають оптимальні значення, які підтверджують стійкість банківської системи. В умовах не співпадіння темпів розвитку економіки з темпами розвитку банківської системи ці індикатори повинні коригуватися з урахуванням динаміки і циклічності етапів розвитку ринкових відносин у державі.

Використання зазначених класифікаційних характеристик банківського регулювання та напрямів підвищення наглядових функцій надасть можливість забезпечити стійкий розвиток банківської системи та виконання нею власних функцій, виявляти проблеми в діяльності банків на ранніх стадіях їх виникнення, запобігати проблем, а також банкрутства та вживати адекватних заходів щодо їх уникнення.

Нова фінансова архітектура представляє значний крок в напрямку більш гармонізованого та координованого мікро- та макропруденційного нагляду. Вирішальним питанням в цьому плані є те, як макропруденційна та монетарна політики та їхні відповідні інструменти повинні прив'язуватися одне до одного. Центральні банки повинні бути залучені до макропруденційної політики. Для монетарної політики важливо більш ретельно розглядати новації на фінансових ринках, враховуючи їхній потенційно великий вплив на інфляцію та валовий продукт.

Бібліографічні посилання

1. Банківський нагляд : навч. посіб. / [В. І. Міщенко, А. П. Яценюк, В. В. Коваленко, О. Г. Коренева] ; за ред. Міщенко В. І. – К., 2004. – 406 с.
2. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / [Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З.]. – К., 2000. – 592с.
3. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / [Чистов С. М., Никифоров А. Є., Куценко Т. Ф. та ін.]. – К., 2000. – 316с.
4. **Лобизинська С. М.** Правове регулювання банківської діяльності в Україні / С. М. Лобизинська // Науковий вісник. – 2006. – Вип.16.2. – С. 190–194.
5. **Міщенко В.** Методологічні засади запровадження макропруденційного регулювання та нагляду / В. Міщенко, А. Крилова // Вісник Національного банку України. – 2011. – №3. – С. 12–15.
6. **Міщенко В. І.** Підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні / В. І. Міщенко // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 8. – С. 4–9.
7. **Мошенський С. З.** Моделі державного регулювання фінансових установ / С. З. Мошенський // Банківська справа. – 2008. – № 6. – С. 89–99.
8. **Науменкова С. В.** Системи регулювання ринків фінансових послуг зарубіжних країн : навч. посіб. / С. В. Науменкова, В. І. Міщенко. – К., 2010. – 170 с.
9. Національний Банк України: основні функції, грошово–кредитна політика, регулювання банківської діяльності / О. С. Любунь, В. С. Любунь, І. В. Іванець. – К., 2004. – 351с.
10. **Орлюк О. П.** Банківське право: посібник / О. П. Орлюк – К., 2004. – 376 с.
11. **Островская О. М.** Банковское дело: толковый словарь [уклад. О. М. Островская]. – 2-е изд. – М., 2001. – 400с.
12. **Примостка Л. О.** Фінансовий менеджмент у банку: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К., 2004. – 468 с.
13. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 07.12.2000 №2121–III / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
14. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : закон України від 20.05.1999, №679–X / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
15. **Carson C. S.** Financial Soundness Indicators / C. S. Carson S.Ingves // International Monetary Fund. – 2003. – May, 14. – P. 43.

Надійшла до редколегії 17.01.2012